

Bijlagen bij position paper Een helder marktmodel voor klant en energiesector

Bijlage 1:
Leveranciersmodel en BTW

Bijlage 2:
Toepassing capaciteitstarief voor verschillende
afnemersgroepen

Inhoudsopgave

1	Bijlage Leveranciersmodel en BTW	3
	Annex bij bijlage 1	7
2	Bijlage Toepassing capaciteitsstarief voor verschillende afnemersgroepen	10
	Annex bij bijlage 2	19

1 Bijlage Leveranciersmodel en BTW

Als gevolg van de wettelijke plicht een afzonderlijke vennootschap aan te wijzen voor het transport en een afzonderlijke vennootschap voor de overige activiteiten dient de afnemer met de netbeheerder een aansluit- en transport-overeenkomst te sluiten. Daarnaast dient hij met de leverancier een leveringsovereenkomst te sluiten. Met beide partijen heeft de afnemer derhalve een afzonderlijke, rechtstreekse contractuele relatie.

Om ervoor te zorgen dat de afnemer voor energie één geïntegreerde factuur kan (blijven) ontvangen is in nauw overleg met het Ministerie van Economische Zaken het leveranciersmodel ontworpen. De afnemer laat zich in dat geval tegenover de netbeheerder door de leverancier vertegenwoordigen. En de leverancier neemt het betalingsrisico over van de netbeheerder.

BTW-problematiek

Ten behoeve van de afdracht van de BTW over de aansluit- en transport-vergoeding is het belangrijk vast te stellen of sprake is van een meeliftsituatie of van een commissionairsituatie.

De kwalificatie van het leveranciersmodel als een meeliftsituatie brengt een groot aantal onoverkomelijke praktische, administratieve en technische bezwaren met zich mee. Een zuivere commissionairsituatie levert daarentegen een civielrechtelijke hindernis op in die zin, dat de Elektriciteits- en Gaswet naast de "cross border lease contracten" een rechtstreekse contractuele relatie tussen de netbeheerder en de afnemer verplicht stellen. Een dergelijke rechtstreekse contractuele relatie is met name (juridisch) noodzakelijk omdat daarin de (economische) eigendom van de netwerken, aansluitingen, meters e.d. ligt besloten. Bij het ontbreken van die relatie zou er geen basis bestaan op grond waarvan de rechthebbende zou kunnen zeggen, dat hij economische eigenaar is. In een zuivere commissionairsituatie is daarvan geen sprake. Civielrechtelijk geldt immers, dat wie als tussenpersoon in eigen naam een overeenkomst met een derde sluit, uitsluitend partij bij de overeenkomst met de derde is. Dit geldt evenzeer indien de tussenpersoon bevoegd voor rekening van de opdrachtgever handelde. In de rechtspraak van de Hoge Raad vindt de stelling, dat de overeenkomst die een tussenpersoon ter uitvoering van een opdracht persoonlijk aangaat, een contractuele betrekking doet ontstaan tussen de opdrachtgever en de wederpartij, geen enkele steun, noch in de vorm dat er een overeenkomst zou zijn tussen de opdrachtgever en de wederpartij, noch in de vorm dat er een driepartijenovereenkomst zou zijn. Veeleer geldt dat deze visie door de Hoge Raad duidelijk is verworpen. (Asser Serie 2 I nr 104 e.v.)

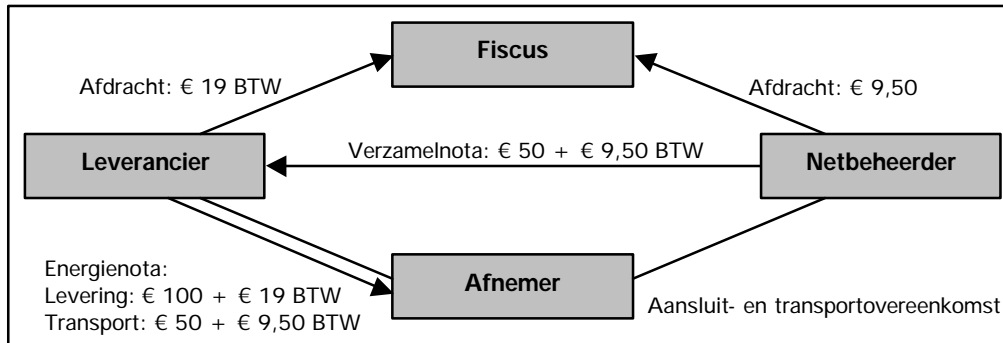
EnergieNed is van mening, dat de omstandigheden van het leveranciersmodel en de toepasselijke fiscale wetgeving de mogelijkheid bieden tot acceptatie van een fiscale commissionairsituatie met behoud van een rechtstreekse contractuele relatie tussen de netbeheerder en de eindafnemer. Op deze wijze kunnen de aanzienlijke BTW-problemen van de meeliftsituatie voorkomen worden, zonder de civielrechtelijke bepalingen geweld aan te doen.

BTW-gevolgen meeliftsituatie

De netbeheerder lift mee op de factuur en service van de leverancier. Dit houdt in, dat de leverancier als factuureerder en eerste aanspreekpunt optreedt voor de netbeheerder. De afnemer krijgt de factuur van de leverancier. De leverancier treedt op als eerste opvang voor zijn vragen over de factuur.

Voor de BTW bepaalt de rechtsbetrekking tussen partijen in beginsel wie de leverancier/dienstverrichter is en wie de afnemer. Omdat, zoals de wet voorschrijft, de afnemer een aansluit- en transportovereenkomst sluit met de netbeheerder, betekent dit dat de netbeheerder zijn diensten rechtstreeks aan de afnemer verricht.

Schema: meeliftsituatie

Zakelijke afnemers kunnen de BTW op de aansluit- en transportvergoeding alleen in aftrek brengen, als zij beschikken over een juiste factuur. Dit betekent, dat leveranciers hun facturen mede namens de netbeheerder moeten uitreiken. Dit heeft tot gevolg, dat de leverancier aan allerlei extra factuurvereisten moet voldoen (vermelden BTW-nummer netbeheerder, etc.).

De netbeheerder is verantwoordelijk voor de volledige en tijdige afdracht van de BTW over de transportomzet. Het tijdstip van de BTW-afdracht wordt bepaald door het moment dat de leverancier namens de netbeheerder factureert. Dit zou betekenen, dat de leverancier de netbeheerder na afloop van iedere maand een afdrachtspecificatie moet sturen met individuele klantgegevens en correcties. Dit leidt tot een explosieve groei van het berichtenverkeer en de administratieve lastendruk voor de energiebranche. Bijvoorbeeld: correctienota's van de leverancier aan de afnemer waarin de aansluit- en transportvergoeding wordt aangepast, leiden per definitie tot een BTW-correctie op klantniveau door de leverancier aan de netbeheerder, en dus tot een BTW-correctie van de netbeheerder richting de fiscus. In de annex bij deze notitie wordt inzicht geboden in de complexiteit van het factureringsproces en de complexiteit van het correctieproces.

Aangezien de leverancier geen recht heeft op aftrek van de BTW op diensten van de netbeheerder (de diensten worden contractueel immers niet aan de leverancier verricht) mogen de leveranciers de eventueel op de verzamelnota's vermelde BTW niet in aftrek brengen. De leverancier is over de gefactureerde aansluit- en transportvergoeding geen BTW verschuldigd. Deze post is voor de leverancier een zogenaamde doorlopende post.

De netbeheerder is er echter voor verantwoordelijk, dat de kopieën van de facturen, die de leverancier namens hem uitreikt, gedurende zeven jaren worden bewaard. Bovendien is de netbeheerder ervoor verantwoordelijk, dat de fiscus binnen een redelijke termijn toegang heeft tot deze kopiefacturen.

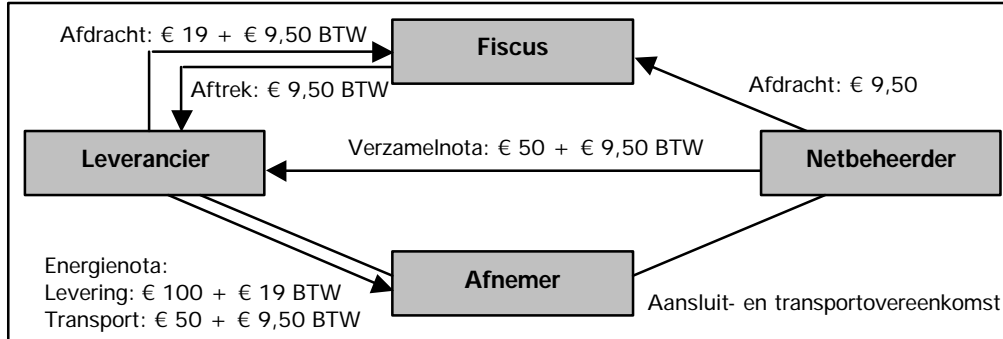
Voorts zal de netbeheerder de leverancier moeten machtigen om namens hem de oninbare BTW terug te vorderen. De leverancier moet dus voor elke netbeheerder een afzonderlijk teruggaafverzoek indienen.

Dit alles leidt voor de sector tot een aanzienlijke toename van zowel het berichtenverkeer als de administratieve lasten.

Onderbouwing en voordelen van een commissionairsituatie

In een commissionairsituatie handelt de leverancier op eigen naam maar voor rekening van de afnemer.

Schema: commissionairsituatie

De volgende omstandigheden van het leveranciersmodel rechtvaardigen een commissionairsituatie:

- De leverancier is het eerste aanspreekpunt voor de afnemer.
- De leverancier loopt het volledige incassorisico.
- De afnemer betaalt tot nader order bevrijdend aan de leverancier.
- Op grond van de standaardvolmacht weet de afnemer niet met welke netbeheerder hij een overeenkomst sluit.
- Niet alleen het contract bepaalt wie afnemer is, maar ook wie de beschikkingsmacht van de prestatie heeft en wie de besteding doet (zie Hof van Justitie EG (Auto Lease Holland); nu de afnemer de energie franco huis afneemt en de leverancier de aansluit- en transportvergoeding betaalt, is het verdedigbaar om de leverancier voor de BTW als afnemer te beschouwen).

De leverancier brengt de door de netbeheerder in rekening gebrachte BTW op de normale wijze in aftrek. De leverancier draagt op zijn beurt op de normale wijze BTW af over de aansluit- en transportvergoeding. De leverancier kan de oninbare BTW op de aansluit- en transportvergoeding op zijn eigen BTW-nummer terugvragen.

De BTW-inkomsten voor de overheid zijn even hoog als in de meeliftsituatie. De commissionairsituatie leidt bovendien tot een eenvoudige en transparante systematiek, die aansluit bij de bedoeling van het BTW-stelsel: de leverancier het recht op aftrek verschaffen van aan hem (via de verzamelnota) gefactureerde BTW. Bovendien leidt de keuze voor een commissionairsituatie tot een vermindering van zowel het berichtenverkeer als de administratieve lasten.

Voordelen commissionairsituatie

- De kans dat de BTW niet (volledig) of niet tijdig wordt afgedragen is kleiner (kleinere foutenkans).
- De geïntegreerde factuur voor de afnemer wordt transparanter en eenvoudiger;
- De aftrek van BTW door zakelijke afnemers is beter gegarandeerd.
- De belastingdienst is beter in staat de volledige, juiste en tijdige BTW-afdracht bij de leverancier en de netbeheerder te controleren.
- De netbeheerder is voor de tijdige BTW-afdracht en voor het voldoen aan zijn administratieve verplichtingen niet afhankelijk van de leverancier.
- De leverancier kan de oninbare BTW op de aansluit- en transportvergoeding op zijn eigen BTW-nummer terugvragen en hij hoeft niet periodiek 20 verschillende teruggaafverzoeken in te dienen.
- Het berichtenverkeer neemt aanzienlijk af (kleinere foutenkans).
- De administratieve en financiële lasten voor de energiebranche zijn lager.

EnergieNed heeft geen nadelen geconstateerd bij toepassing van de fiscale commissionairsituatie. Bovendien is EnergieNed van mening, dat de voorgestelde commissionairsituatie in overeenstemming is met artikel 6 lid 4 van de Zesde Richtlijn. Dit artikel is wat ruimer geformuleerd dan het Nederlandse equivalent. Artikel 4, lid 3 van de Wet op de omzetbelasting 1968 spreekt immers over een "ondernemer die overeenkomsten sluit op eigen naam maar op order en voor rekening van een ander", terwijl artikel 6 lid 4 Zesde Richtlijn spreekt over "handelen op eigen naam, maar voor rekening van een ander".

Conclusie

De omstandigheden van het leveranciersmodel en de toepasselijke fiscale wetgeving bieden de mogelijkheid tot acceptatie van een fiscale commissionairsituatie met behoud van een rechtstreekse contractuele relatie tussen de netbeheerder en de eindafnemer. Op deze wijze kunnen de aanzienlijke BTW-problemen van de meeliftsituatie voorkomen worden, zonder de civielrechtelijke bepalingen geweld aan te doen. Overigens zouden bij de meeliftsituatie zowel het berichtenverkeer als de administratieve lasten aanzienlijk toenemen. Bij de commissionairsituatie zullen beide daarentegen aanzienlijk verminderen.

Annex bij bijlage 1

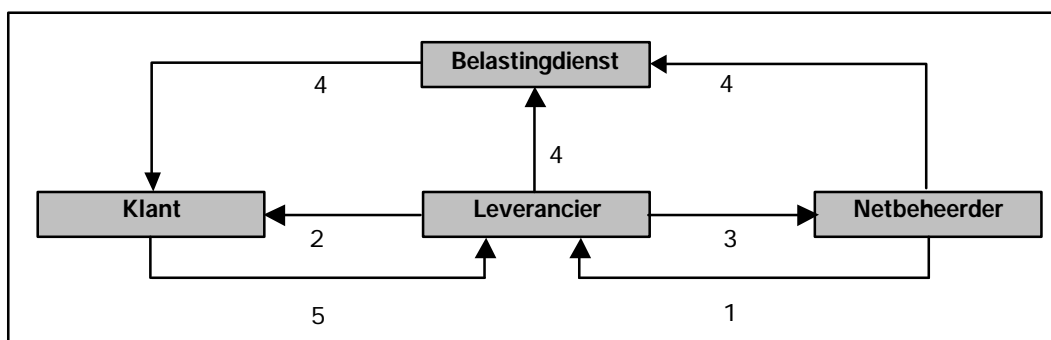
Complexiteit factureringsproces en correctieproces

Meeliftconstructie in het leveranciersmodel

De netbeheerder lift mee op de factuur en service van de leverancier. Dit houdt in dat de leverancier als factuureerder en eerste aanspreekpunt optreedt voor de netbeheerder. De afnemer krijgt factuur van leverancier. De leverancier treedt op als eerste opvang voor zijn vragen over de factuur.

De netbeheerder (NB) is zelf verantwoordelijk voor een juiste opgave van het factuurbedrag en zal ook zelf de BTW moeten afdragen aan belastingdienst. De leverancier (LV) draagt zorg voor de facturering en incassering richting de afnemer.

Het basis factureringsproces loopt dan als volgt:

1. NB levert per klant de factuurregels aan de LV.
2. LV maakt factuur op voor LV + NB en stuurt deze naar de klant.
3. LV stuurt de specificatie naar NB.
4. LV, NB en klant verrekenen ieder eigen BTW met B'dienst.
5. LV incasseert + rekest af met NB.

Dit model kent een aantal complexiteiten waardoor de administratieve last toe zal nemen.

- Complexiteit van factuurregels in relatie tot het berichtenverkeer.
- Complexiteit van het correctieproces tussen LV, afnemer, NB en Belastingdienst.

De correcties ontstaan vooral door:

- Afwijkingen in gebruikte meterstanden.
- Mismatches in EAN (harde & zachte data) tussen netbeheerders & leveranciers.
- Afwijkingen in de gebruikte verrekenperioden tussen leverancier & netbeheerder.

Complexiteit factureringsproces

In het leveranciersmodel verstuurt de leverancier de factuur De netbeheerder lift daarop mee.

De consequentie is dat tussen de netbeheerder en de leverancier een aanzienlijk berichtenverkeer tot stand komt. Hierdoor wordt het factureringsproces complexer:

- De netbeheerder zal voor iedere afnemer de factuurregels gaan samenstellen en die vervolgens overdragen aan de leverancier.
- De leverancier zal vervolgens de factuurregels overnemen als los onderdeel van de eigen factuur naar de afnemer.
- De leverancier zal na facturering de netbeheerder voorzien van een specificatie met de individuele gegevens per afnemer per factuur, inclusief alle correcties.
- De leverancier en de netbeheerder dragen vervolgens ieder afzonderlijk de BTW af.

De complexiteit wordt veroorzaakt doordat dit proces zal moeten worden doorlopen met individueel berichtenverkeer: Voor elke afnemer en elke factuur zal er een berichtenproces

worden opgestart tussen de leverancier en de netbeheerder.

Complexiteit correctieproces

Een factureringsproces op basis van berichtenverkeer kent naast een normaal correctieproces ook het proces van uitvalverwerking. De impact daarvan is bij de processen verhuizen en switchen aanzienlijk gebleken (ca. 15%).

Het normale correctieproces ontstaat op verzoek van een afnemer na facturering (correctienota's) of op verzoek van marktpartijen (EAN-mismatch, verrekenperioden, plausibiliteit, etc..) voor de facturering naar de afnemer (in totaal ca. 10%).

Deze processen zullen vergelijkbaar met het initiële factureringsproces ook berichtenstromen op afnemersniveau opleveren. Waarbij het terugvorderen van BTW bij de Belastingdienst een aanvullende complexiteit oplevert.

In de businesscase voor het leveranciermodel is voor bovenstaande berichtenstromen een berekening van de complexiteit opgenomen.

Complexiteit reducerende maatregelen

De beste oplossing van de berichtenverkeerproblematiek, zoals die eerder geschetst is, is invoering van het leveranciermodel met een capaciteitstarief en aanvaarding van het fiscale commissionairmodel. Invoering van een capaciteitstarief zal het complexe berichtenverkeer tussen leverancier en netbeheerder kunnen voorkomen. Aanvaarding van het fiscale commissionairmodel zal de complexiteit van BTW-afdracht kunnen voorkomen.

Effect capaciteitstarief

Invoering van een capaciteitstarief maakt de BTW-problematiek aanzienlijk simpeler. Als het capaciteitstarief voldoet aan het onafhankelijkheids criterium¹, zal de leverancier zelf de factuurregels kunnen vaststellen. Hierdoor zal het berichtenverkeer op individueel afnemersniveau tussen leverancier en netbeheerder niet noodzakelijk zijn.

De belangrijkste reden voor correctiefacturen (en daarmee het correctiefactureringsproces tussen leverancier en netbeheerder) wordt met invoering van het capaciteitstarief voor de netbeheerder weggenomen: namelijk de meterstanden (ca. 60% van alle correctieredenen).

Het capaciteitstarief vermindert de foutkans bij de BTW-afdracht, maar de problematiek blijft bestaan.

De risico's van EAN-mismatching en verrekenperioden blijven gewoon bestaan. Hoewel het laatste risico enorm afneemt in omvang met de invoering van capaciteitstarief.

Resterende issues en mogelijke oplossingsrichtingen

Als het leveranciersmodel met capaciteitstarief wordt ingevoerd blijft er een tweetal elementen over die de complexiteit van BTW bepalen, te weten:

- de mismatch in EAN tussen leverancier en netbeheerder;
- de verschillen in verrekenperioden.

De leveranciers en netbeheerders zouden 'datastorm' (synchronisatie EAN-coderingen) kunnen gebruiken om te bepalen welke EAN-codes gefactureerd worden en welke niet. De leverancier bepaalt vervolgens samen met de netbeheerder de match op contract en aansluitregister. Bovendien wordt de afspraak gemaakt dat facturering alleen loopt over de match. De netbeheerder en leverancier dragen gezamenlijk het risico van een mismatch.

Met introductie van een centrale verkeersleider worden de risico's van mismatching kleiner

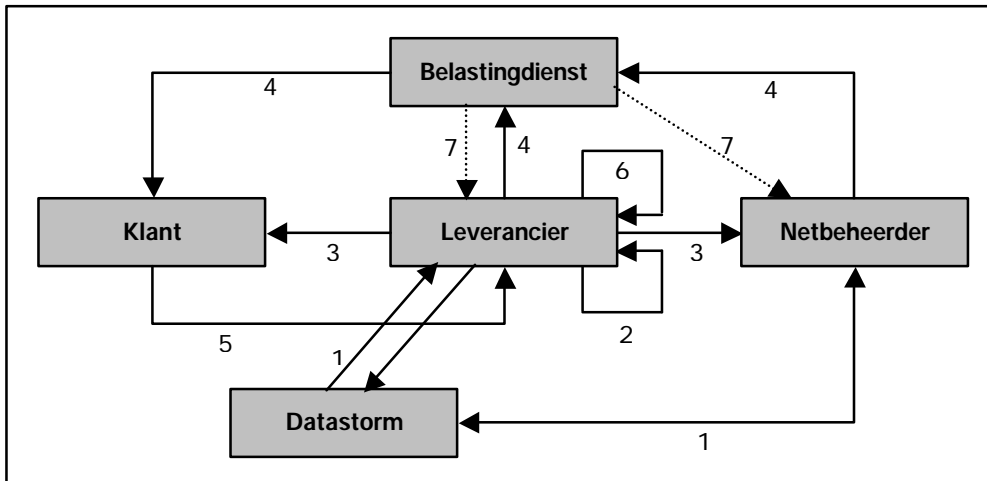
¹ Onafhankelijkheid criterium = Leverancier kan op hem beschikbare gegevens op eenvoudige wijze transportkosten bepalen.

tengevolge van de aanwezigheid van één aansluitregister.

Het kan voorkomen dat een leverancier afwijkende factuurperiodes heeft van de netbeheerder. Dit komt vooral voor bij grote leveranciers vanwege ijzere factureringsschema's.

De leverancier moet richting de netbeheerder de verrekenperiode aangeven, zodat de netbeheerder in de eigen administratie weet wanneer de jaarfacturering plaatsvindt.

Mogelijk Procesmodel:

1. Aantal te factureren afnemers (EAN match) wordt bepaald.
2. LV berekent factuur voor LV en NB.
3. LV stuurt factuur naar afnemer en totaalspecificatie naar NB.
4. LV, NB en afnemer verrekenen BTW direct zelf met de belastingdienst.
5. Afnemer betaalt LV of vraagt correctie aan (betalen = einde proces).
6. Correctie wordt doorgevoerd en NB ontvangt specificatie van correcties.
7. LV, NB en afnemer verrekenen met de belastingdienst.

2 Bijlage Toepassing capaciteitstarief voor verschillende afnemersgroepen

Inleiding

Het capaciteitstarief is een tarief per aansluiting dat door de netbeheerder aan de klant in rekening wordt gebracht ter dekking van de transportkosten. In het leveranciermodel gebeurt dit middels de factuur van de leverancier.

De introductie van dit tarief maakt de complexe administratieve processen tussen leverancier en netbeheerder veel minder foutgevoelig. Hierdoor zullen er minder fouten worden gemaakt richting klanten. Deze versimpeling is noodzakelijk bij een operationele splitsing en/of invoering van het leveranciermodel. Maar ook in het huidige marktmodel zal het voordelen opleveren voor klant en bedrijven.

De versimpeling van administratieve processen wordt met name gerealiseerd door de reductie van berichten communicatie tussen leverancier en netbeheerder. En door minder correcties tussen leverancier en netbeheerder.

De opbouw van het capaciteitstarief heeft wel gevolgen voor klanten. De klanten gaan over van een tarief dat deels variabel is opgebouwd naar een tarief dat alleen uit een vaste component bestaat. Hierdoor kunnen verschillen in factuurhoogte voor en na introductie ontstaan.

In dit document is de opbouw van het capaciteitstarief weergegeven, waarbij de impact voor klanten qua factuurhoogte tot een minimum is beperkt.

Er zal onderzocht worden wat de gevolgen zijn voor verschillende afnemersgroepen wanneer alle transportafhankelijke kosten voortaan volledig bestreden worden uit een enkel capaciteitstarief.

Als hier gesproken wordt over een capaciteitstarief dan wil dit zeggen dat alle transportafhankelijke kosten bestreden worden uit een tarief dat verschillend is voor de te definiëren categorieën aansluitwaarden.

Voor een vergelijking met de huidige tariefstructuur voor transport wordt een korte schets gegeven van het vigerende systeem. In deze schets wordt tevens in beeld gebracht welke afnemersgroepen gevolgen zullen ondervinden van een capaciteitstarief.

Daarna wordt de structuur van het capaciteitstarief toegelicht en de consequenties berekend voor afnemers. Vervolgens wordt een aantal juridische en praktische aandachtspunten besproken, gevolgd door een samenvatting en enkele conclusies.

De vigerende tariefstructuur

In deze paragraaf wordt een schets gegeven van de vigerende tariefstructuren voor het transport van elektriciteit en van gas. De schets heeft alleen betrekking op de wijze waarop dekking wordt gevonden voor de transportafhankelijke kosten. Het vastrecht waaruit de transportafhankelijke kosten worden bestreden en het periodieke aansluittarief blijven buiten beschouwing.

Voorts zal kwalitatief worden aangegeven welke afnemersgroepen gevolgen zullen ondervinden van de overgang naar een tarief waarbij de transportafhankelijke kosten volledig bestreden worden uit een capaciteitstarief.

Elektriciteit

De tariefstructuur voor de transportafhankelijke kosten voor elektriciteit is weergegeven in de tabel.

Tabel 1 Tariefstructuur elektriciteit

Afnemersgroep	Structuur tarief
Afnemers op HS met een bedrijfstijd > 600h/a	50% kW _{contract} + 50% kW _{max} /maand
Afnemers op HS met een bedrijfstijd < 600h/a	25% kW _{contract} + 75% kW _{max} /week
Afnemers op MS	25% kW _{contract} + 25% kW _{max} /maand + 50% per kWh
Afnemers op LS > 3x25A	16% kW _{contract} + 84% per kWh
Afnemers op LS < 3x25A	alleen een tarief per kWh

Voor de afnemers op het LS-net geldt verder dat het kWh-tarief gedifferentieerd kan zijn. Indien gebruik gemaakt wordt van een elektriciteitsmeter met een dubbel telwerk geldt voor de uren 's nachts en in de weekends een lager tarief dan voor de uren overdag op werkdagen.

Voor de regionale netbeheerders is nog van belang dat zij voor TenneT bij de aangeslotenen het systeemdienstentarief innen en afdragen. Conform artikel 30 lid 3 van de E-wet is dit tarief een bedrag per kWh.

Verder is in de TarievenCode geregeld dat decentrale opwekkers aangesloten op de netten lager dan 110 kV met ingang van 2006 een vergoeding kunnen ontvangen vanwege de uitgespaarde netverliezen op het Transportnet van TenneT. Deze vergoeding is een bedrag per kWh.

Voor decentrale opwekkers die minder dan 3000 kWh produceren wordt niet alleen voor de levering maar ook voor het transport het saldo van de ingekochte hoeveelheid kWh en de op het net ingevoede hoeveelheid kWh als maatstaf genomen voor het in rekening te brengen tarief.

Welke afnemersgroepen

De afnemersgroepen die gevolgen zullen ondervinden van het elimineren van de kWh uit de tariefstructuur zijn de afnemers aangesloten op het MS-net en het LS-net. Voor afnemers met een aansluitwaarde tot en met 3 x 25A zal de impact naar verwachting het grootst zijn, omdat deze groep afnemers volledig op basis van de kWh worden afgerekend.

In het vervolg van dit document zullen grootverbruikers aangesloten op het MS-net buiten beschouwing blijven. Het gaat hier immers primair over het toepassen van het capaciteitstarief om de administratieve processen als gevolg van het toepassen van het leveranciersmodel te vereenvoudigen. Het leveranciersmodel is alleen ontwikkeld voor de retailmarkt; dus voor de afnemers aangesloten op het LS-net. Voor grootverbruikers blijft het netbeheerdersmodel gehandhaafd.

Er wordt daarom alleen ingegaan op het toepassen van een capaciteitstarief voor afnemers aangesloten op het LS-net.

Gas

Voor gas ziet de tariefstructuur ter dekking van de transportafhankelijke kosten er uit zoals aangegeven in de tabel.

Tabel 2 Tariefstructuur gas

Afnemersgroep	structuur tarief
Grootverbruik	een bedrag per m ³ /u/j
Kleinverbruik	een bedrag per m ³ /u/j + een bedrag per m ³

Voor het grootverbruik wordt het tarief op basis van de gecontracteerde transportcapaciteit in rekening gebracht.

Met betrekking tot het kleinverbruik is in de overeenkomst ter zake van de regulering van de

transporttarieven in de periode 2002 - 2007 vastgelegd dat maximaal 75% van de transportafhankelijke kosten bestreden kunnen worden uit het tarief per m³/u. De overige 25% wordt dan bestreden uit het tarief per m³. Het tarief per m³/u wordt op basis van een rekencapaciteit in rekening gebracht. Voor de sector kleinverbruik zijn elf afnemersgroepen gedefinieerd die elk een andere rekencapaciteit hebben afhankelijk van de grootte van de opgestelde gasmeter. Voor de huishoudelijke sector is bovendien nog een nadere indeling gemaakt op grond van de hoeveelheid jaarlijks af te nemen gas om recht te doen aan de aard van het verbruik; alleen voor koken, voor koken en voor warm tapwaterbereiding of voor koken warm tapwater en ruimteverwarming.

Structuur capaciteitstarief en gevolgen voor afnemers

In dit gedeelte wordt primair ingegaan op een wijziging in de structuur van het transporttarief voor elektriciteit. Zoals gezegd wordt voor gas voortgeborduurd op de huidige structuur.

Elektriciteit

Om tot een structuur voor het capaciteitstarief te komen die zoveel mogelijk de structuur van de transportafhankelijke kosten reflecteert, wordt eerst ingegaan op de structuur van de transportafhankelijke kosten. Vervolgens wordt de structuur van het capaciteitstarief kwantitatief in beeld gebracht en de gevolgen ervan voor de afnemers.

Structuur transportafhankelijke kosten

Het capaciteitstarief dient ter dekking van de transportafhankelijke kosten. Voor elektriciteit bestaan deze kosten uit:

- de afschrijvingslasten van de netinfrastructuur;
- de kapitaalslasten;
- de kosten voor instandhouding van de netinfrastructuur;
- de kosten voor inkoop van energie ter compensatie van netverliezen, het oplossen van transportbeperkingen en de handhaving van de spannings- en blindlasthuishouding;
- de gecascadeerde kosten van netten op een hoger spanningsniveau;
- de met de netinfrastructuur samenhangende operationele kosten.

Een belangrijk uitgangspunt bij het ontwerp van de structuur voor het capaciteitstarief is het kostenveroorzakingsprincipe. Dit houdt in dat aangeslotenen betalen voor de netten waarvan zij gebruik maken. Het gebruik van de netten laat zich kenmerken door een bepaalde belasting. De kW lijkt de kostendrager die daaraan het meest tegemoet komt. De kosten zijn echter niet volledig variabel met de belasting. Naar schatting is 33% van de kosten min of meer vaste kosten. Dit zijn bijvoorbeeld de kosten voor het LS-net. Deze bestaan voor circa 80% uit loon en voor 20% uit materiaal. Of men nu een dunne of een dikke kabel toepast, de kosten zullen nagenoeg even hoog zijn. De kosten voor het LS-net zijn eerder afhankelijk van de afstand en geografie en niet zo zeer van de belasting. Ditzelfde geldt ook voor de kosten voor het instandhouden van de netinfrastructuur.

In de volgende paragraaf wordt het capaciteitstarief nader gekwantificeerd. Het aandeel vaste kosten is dan bepalend voor de hoogte van de vaste component van het capaciteitstarief en het aandeel van de kosten dat varieert met de belasting is bepalend voor de hoogte van de variabele component van het capaciteitstarief

Het capaciteitstarief gekwantificeerd

Voor het berekenen van de vaste en de variabele component van het capaciteitstarief geldt als uitgangspunt dat de per netbeheerder toegestane transportafhankelijke kosten gelijk blijven. Van de vier grootste netbeheerders in Nederland is informatie verkregen over het aantal aansluitingen per aansluitwaardecategorie en over de transportafhankelijke kosten. Met behulp van deze gegevens is een capaciteitstarief berekend en het bedrag voor de capaciteit per aansluitwaardecategorie. Een totaaloverzicht hiervan wordt gegeven in tabel 3.

Tabel 3 De vaste en variabele component van het capaciteitsstarief (indicatief)

Aansluitwaarde categorie	Transport cap. in kW	Aantal aansluitingen	Variabel bedrag per aansl. w. cat.	Vast bedrag per aansl.	Totaal bedrag per aansl.
t/m 1 x 6A geschakeld	0,265	1.658.543	4,25	0,00	4,25
t/m1 x 35A / 1 x 40A	6	4.556.994	32,00	48,00	80,00
t/m 1 x 63A	12	229	185,93	48,00	233,93
t/m 3 x 25A / 1 x 80A	14	1.684.482	216,92	48,00	264,92
t/m 3 x 35A	22	125.802	340,87	48,00	388,88
t/m 3 x 50A	34	50.484	526,80	48,00	574,81
t/m 3 x 63A	42	42.354	650,76	48,00	698,76
t/m 3 x 80A	54	30.610	836,69	48,00	884,69
Totaal		8.149.499			

Vast versus variabel

In het spraakgebruik wordt met variabel "evenredig met verbruik in kWh" bedoeld. Het capaciteitsstarief heet dan een "vast bedrag per aansluiting".

Capaciteitsstarieven hebben echter vaak een variabel deel, bijvoorbeeld een tarief per afgenomen maximale belasting per kW. In het hier beschreven capaciteitsstarief voor kleinverbruikers wordt met het variabele deel de component bedoeld die verschillende niveaus kent, bepaald door de omvang van de aansluitwaarde.

De gemiddelde transportafhankelijke kosten per aansluiting bedragen afgerond € 145,-. Voor de vaste component van het capaciteitsstarief is 33% van dit bedrag genomen, ofwel € 48,-. De transportafhankelijke kosten toegerekend aan de categorie t/m 1 x 6A geschakeld zijn in dit bedrag buiten beschouwing gelaten in verband met het sterk afwijkende karakter van deze aansluiting.

Voor aansluitingen t/m 1 x 6A geschakeld is een fictieve transportcapaciteit ingezet zodanig dat voor aansluitingen op dit net de transportafhankelijke kosten gelijk blijven in vergelijking met de huidige tariefsystematiek. Dit net wordt overwegend gebruikt voor openbare verlichting. In het vervolg wordt als uitgangspunt gehanteerd dat openbare verlichting geen voor- of nadelen zal ondervinden door de introductie van het capaciteitsstarief.

In tabel 4 is een vergelijking gemaakt van de elektriciteitskosten van de consument. Zijn huidige jaarnota wordt vergeleken met zijn jaarnota indien het in tabel 3 in beeld gebrachte capaciteitsstarief gehanteerd wordt. Voor elke aansluitwaardecategorie is een type consument gedefinieerd met bepaalde karakteristieken met betrekking tot zijn verbruik die het best past in betreffende aansluitwaardecategorie.

Tabel 4 Effecten capaciteitsstarief op de jaarnota

Aansluitwaarde	Transport cap. in kW	Afname	Jaarnota huidig syst.	Jaarnota cap. Tarief	Stijging absoluut	Stijging in %
T/m 1 x 6A gesch.	0,265	200	15,05	15,05	0,00	0%
T/m 1x35A/1x40A	6	2400	300,31	302,31	2,00	1%
T/m 1 x 63A	12	3500	469,36	589,54	120,18	26%
T/m 3x25A/1x80A	14	5000	699,88	802,30	102,42	15%
T/m 3 x 35A	22	6000	853,56	1047,44	193,88	23%
T/m 3 x 50A	34	35000	5310,28	4747,59	-562,69	-11%
T/m 3 x 63A	42	40000	6078,68	5477,44	-601,24	-10%
T/m 3 x 80A	54	50.000	7615,48	6875,17	-740,31	-10%

Voor de berekening van de jaarnota op basis van het huidige systeem is uitgegaan van de volgende tariefcomponenten voor het transport:

- Transportonafhankelijk tarief: € 18,--
- Periodieke aansluitvergoeding: € 15,48
- Transportafhankelijk tarief: 3,25 eurocent

Voor wat betreft het verbruik is voor de categorie t/m 1 x 35A uitgegaan van het gemiddelde verbruik van de huishoudens in de inkomensklasse tot € 12.000,-- per jaar.

Het elektriciteitsverbruik blijkt namelijk afhankelijk van het inkomen, waarop in paragraaf 3.1.3 nader wordt ingegaan. Uit het Home-onderzoek van EnergieNed blijkt dat dit verbruik op 2400 kWh per jaar ligt. Uit CBS-cijfers (zie de annex) blijkt dat mensen die van een uitkering leven ook ongeveer 2400 kWh per jaar afnemen.

Voor de categorie t/m 3 x 25A is bij het schatten van het verbruik al rekening gehouden met het effect dat bij introductie van het capaciteitstarief afnemers in deze klasse zullen overgaan tot het vragen van een aansluiting met een lagere aansluitwaarde. Dat zijn de afnemers die gezien de aard van hun verbruik geen behoefte hebben aan de hoeveelheid capaciteit die een aansluiting met een aansluitwaarde van 3 x 25A kan leveren. Voor de afname van de overige categorieën is tevens gebruik gemaakt van gegevens van een grote netbeheerder.

Uit tabel 3 blijkt dat de meeste afnemers een aansluiting hebben met een doorlaatwaarde t/m 1 x 35A. Huishoudens in deze categorie en met een inkomen dat niet meer bedraagt dan € 12.000,-- per jaar gaan ongeveer even veel betalen als bij het huidige systeem. Afnemers in de categorie t/m 3 x 25A moeten 15% meer betalen.

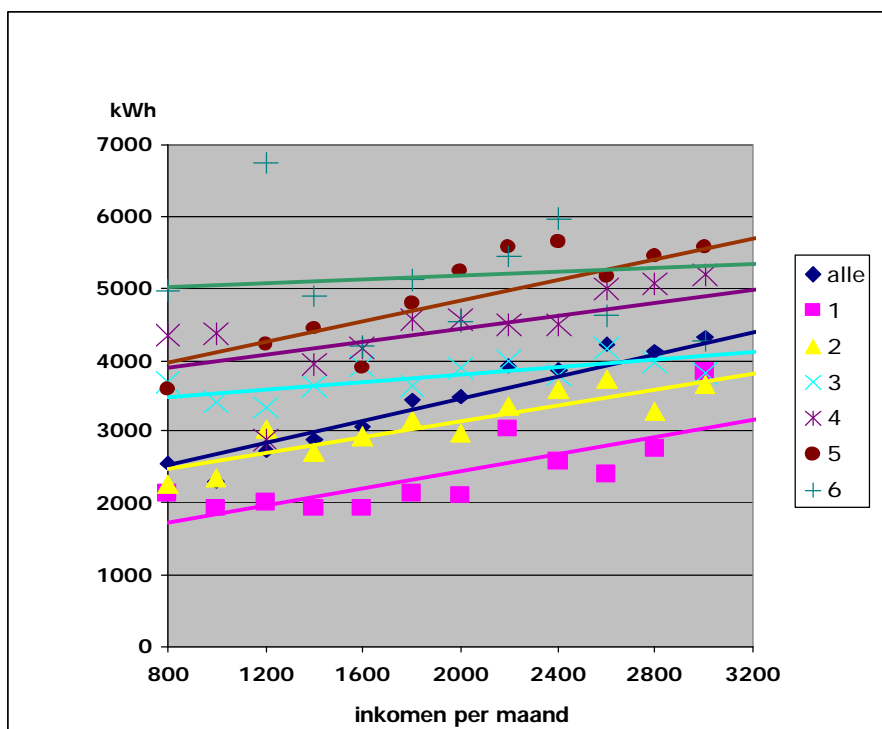
Uit een onderzoek met behulp van op de markt te verkrijgen informatie per postcodegebied van Ecofys naar het stroomverbruik bij de minima blijkt dat alleenstaanden gemiddeld minimaal 1500 kWh afnemen. Ervan uitgaande dat de alleenstaanden beschikken over een aansluiting die valt binnen de categorie t/m 1 x 35A dan blijkt dat de alleenstaande circa € 31,-- per jaar meer moeten gaan betalen ofwel 19% meer.

Uit onderzoek met de gegevens uit het Home-project van EnergieNed is gebleken dat bij de "zuinigste" 25% van de eenpersoonshuishoudens met een inkomen tot € 10.000,-- per jaar het elektriciteitsverbruik gemiddeld circa 1100 kWh bedraagt. Klanten met een dergelijke afname gaan bij toepassing van het capaciteitstarief € 44,-- meer betalen.

Relatie elektriciteitsverbruik en inkomen

Om een beter inzicht te krijgen in de relatie van het inkomensniveau met het elektriciteitsverbruik enerzijds en de relatie van het elektriciteitsverbruik met het aantal personen in een huishouden anderzijds is in de volgende grafiek dit verband in beeld gebracht.

Grafiek 1 Verbruik per inkomensklasse bij 1 tot 6 personen per huishouden

In de legenda aan de rechterkant van de grafiek is met cijfers de gezinsgrootte aangegeven.

Uit deze grafiek kan geconcludeerd worden dat het elektriciteitsverbruik toeneemt naarmate ook het inkomen toeneemt, zij het in beperkte mate. De relatie tussen gezinsgrootte en elektriciteitsverbruik is veel sterker. Voor eenpersoonshuishoudens bijvoorbeeld (de roze lijn) blijft het verbruik echter tot een maandinkomen van circa € 2.200,- ongeveer gelijk en is ongeveer 2000 kWh.

De grafiek is gebaseerd op gemiddelde verbruiken per inkomensklasse. Nader onderzoek heeft uitgewezen dat daarin een grote spreiding zit. Om een beeld te geven van de spreiding is voor de laagste inkomensklasse het verbruik in kwartielen berekend. Dit geeft het volgende beeld.

Tabel 5 Gemiddeld verbruik laagste inkomensklasse

Gezinsgrootte	1 ^e kwartiel	2 ^e kwartiel	3 ^e kwartiel	4 ^e kwartiel
1	1107	1613	2096	3743
2	1478	1875	2368	3288
3	1663	2490	4686	5922
4	2338	4007	5260	5729
5	2930	3053	3656	4737

Gas

Zoals eerder al is voorgesteld wordt voor gas verder voortgeborduurd op de reeds bestaande tariefstructuur. In deze paragraaf wordt onderzocht wat de effecten zullen zijn, indien het tarief per m³ volledig wordt afgebouwd en de transportafhankelijke kosten volledig gedekt worden uit de opbrengst van het tarief per rekencapaciteit.

Met betrekking tot het kleinverbruik is in de overeenkomst over de x-factoren vastgelegd dat maximaal 75% van de transportafhankelijke kosten bestreden kunnen worden uit het tarief per m³/u. De overige 25% wordt dan bestreden uit het tarief per m³. Gebleken is dat niet alle netbeheerders conform deze verhouding hun transportafhankelijke kosten hebben verdeeld over het tarief per m³ en het tarief per m³/u.

Een zestal netbeheerders hebben voor het jaar 2005 hun tarief per m³/u berekend met de volgende uitgangspunten:

- het tarief per m³ is gelijk aan nul; en
- de totale omzet blijft gelijk.

Met deze berekende capaciteitstarieven werd vervolgens de totale jaarnota over het jaar 2005 berekend inclusief levering en energiebelasting en vervolgens vergeleken met de totale jaarnota op basis van de vigerende tarieven voor het jaar 2005. De uitkomsten staan vermeld in tabel 6.

Uit de tabel blijkt bijvoorbeeld dat een klant in het verzorgingsgebied van NV Continuon Netbeheer met een verbruik van 65 m³ per jaar 14% meer gaat betalen voor zijn gas indien het capaciteitstarief wordt toegepast en het tarief per m³ geheel verdwijnt.

Tabel 6 Effecten capaciteitstarief gas

Verbruik per jaar	Reken-capaciteit	Consequenties in procenten						Gemiddeld Bedrag
		Westland	Continuon	Eneco	Essent	Delta	H'meer	
65	2,5	17%	14%	13%	42%	11%	15%	€ 19,86
375	2,5	5%	5%	4%	14%	2%	5%	€ 14,59
440	2,5	4%	4%	3%	12%	1%	4%	€ 13,49
750	4	4%	4%	3%	11%	6%	4%	€ 24,57
1800	4	0%	0%	0%	3%	0%	1%	€ 6,72
3000	4	-1%	-1%	-1%	0%	-2%	-1%	€ 13,68-
5000	4	-2%	-1%	-2%	-2%	-3%	-1%	€ 47,67-
7800	6	-2%	-2%	-2%	-3%	-3%	-1%	€ 73,47-
7800	10	-1%	-1%	-1%	-1%	0%	-1%	€ 29,88-
15600	10	-3%	-2%	-2%	-3%	-3%	-2%	€ 162,46-
39000	10	-3%	-3%	-3%	-5%	-4%	-2%	€ 560,21-
12000	16	-1%	-1%	-1%	0%	0%	-1%	€ 35,88-
24000	16	-3%	-2%	-2%	-3%	-3%	-2%	€ 239,85-
60000	16	-3%	-3%	-3%	-5%	-4%	-2%	€ 851,78-
19200	25	-1%	-1%	-1%	-1%	0%	-1%	€ 60,17-
38400	25	-3%	-2%	-2%	-3%	-3%	-2%	€ 386,53-
96000	25	-3%	-3%	-3%	-5%	-4%	-2%	€ 1.365,62-
31200	40	-2%	-1%	-1%	-1%	0%	-1%	€ 100,67-
62400	40	-3%	-2%	-2%	-3%	-2%	-2%	€ 631,00-
156000	40	-3%	-3%	-3%	-5%	-4%	-2%	€ 2.222,02-
49200	65	-1%	-1%	-1%	-1%	1%	-1%	€ 134,16-
98400	65	-3%	-2%	-2%	-3%	-2%	-2%	€ 970,46-
78000	100	-2%	-1%	-1%	-1%	1%	-1%	€ 242,25-
156000	100	-3%	-2%	-2%	-3%	-2%	-2%	€ 1.568,09-
123000	160	-2%	-1%	-1%	-1%	1%	-1%	€ 353,23-
156000	250	-1%	0%	-1%	1%	2%	0%	€ 66,72

Uit tabel 6 kan geconcludeerd worden dat alleen de afnemers met lage verbruiken meer voor hun gas moeten betalen indien alle transportafhankelijke kosten uit een tarief per m³/u moeten worden bestreden. Voor de overige afnemers is het effect beperkt.

Afnemers die tot circa 440 m³ per jaar afnemen gebruiken het gas veelal voor kookdoeleinden en/of warm tapwater. Hun woning is dan aangesloten op een blok-/wijkverwarmingssysteem. Het gas voor koken en/of warm tapwater betalen zij dan rechtstreeks aan hun gasleverancier, terwijl zij de kosten voor de energie voor de ruimteverwarming afrekenen met hun woningbouwcorporatie. Als deze laatste kosten betrokken worden bij hun kosten voor gas dan blijkt het relatieve effect van het capaciteitstarief zeer gering te zijn.

Uit CBS-cijfers blijkt dat mensen met een uitkering minimaal circa 1.200 m³ per jaar afnemen

(zie de tabel in de annex bij deze notitie). Deze mensen gaan bij toepassing van het capaciteitstarief per jaar € 17,- meer voor hun gas betalen ofwel 2% meer.

Juridische en praktische aandachtspunten

Hier wordt aandacht gevraagd voor een aantal punten die relevant zijn bij de introductie van een capaciteitstarief. Eén punt is van juridische aard en vindt zijn oorsprong in de huidige wetgeving. Andere punten zijn van praktische aard en hebben te maken met overgangseffecten.

Aandachtspunt vanwege wetgeving

Overeenkomstig artikel 29 lid 3 van de E-wet stelt de minister de tariefdrager vast voor het transportafhankelijke element van het tarief. Bij besluit van 1 juli 1999 heeft de minister dit reeds gedaan. In dat besluit is bepaald dat voor afnemers die een aansluiting hebben met een totale maximale doorlaatwaarde van meer dan 3 x 25A, maar ten hoogste 3 x 80A en die elektriciteit afnemen van het laagspanningsnet de kW en de kWh de tariefdrager zijn. Voor afnemers met een aansluitwaarde van maximaal 3 x 25A is alleen de kWh de tariefdrager. De minister zou dus zijn besluit moeten herzien.

Aandachtspunten van meer praktische aard

Het systeemdienstentariaf

Conform artikel 30 lid 3 van de E-wet is het systeemdienstentariaf een bedrag per kWh. De regionale netbeheerders innen dit tarief nu bij de aangeslotenen en dragen vervolgens de opbrengst af aan TenneT. Om de toepassing van het leveranciersmodel voor wat betreft de administratieve processen zo eenvoudig mogelijk te maken, wordt ernaar gestreefd dat de netbeheerder niets meer op basis van de kWh hoeft te factureren. Een oplossing hiervoor zou kunnen zijn om het zo te regelen in de TarievenCode dat voortaan niet de regionale netbeheerder, maar dat de leverancier het systeemdienstentariaf int en afdraagt aan TenneT, al of niet via de regionale netbeheerder. Op zichzelf past dit in het Leveranciersmodel.

Een andere mogelijkheid zou kunnen zijn om voor systeemdienstentariaf niet per kWh maar als vast bedrag te kiezen.

Tarieven voor normaal- en daluren

Bij de introductie van een capaciteitstarief voor het transport zullen tarieven voor normaal- en daluren verdwijnen. Voor netbeheerders is het minder urgent om met verschillende tarieven over de dag te werken dan voor leveranciers. De transportafhankelijke kosten zijn volledig afhankelijk van de investeringen in het net. Investeringen in het laagspanningsnet zijn minder afhankelijk van de capaciteit (dikte) van de kabel dan van de werkzaamheden die daarmee samenhangen. Leveranciers zijn actoren in het vrije spel van vraag en aanbod op de energiemarkt en kunnen door een optimale klantenmix lagere prijzen bedingen op de inkoopmarkt. Een tariefsysteem met verschillende prijzen voor verschillende uren op de dag kan daarin door leveranciers volledig worden benut als marketingmix instrument zonder dat de tarieven van de netbeheerders mogelijk tegendraadse effecten teweeg brengen.

Subcategorieën bij gas

Bij gas is de afnemerscategorie tot 10 m³/u op basis van het standaard jaarverbruik nader onderverdeeld in drie subcategorieën. Dit is gedaan om recht te doen aan het feit dat afnemers alleen het gas verbruiken voor koken en/of warm tapwaterbereiding. Bij invoering van een capaciteitstarief is de afname geen parameter meer voor het factureren van het transporttarief. De netbeheerder heeft dien ten gevolge geen gegeven meer om te controleren of de afnemer in de juiste categorie is ingedeeld. Dit zou kunnen worden opgelost door de huidige indeling te handhaven en te veronderstellen dat afnemers die nu 2.5 m³/u in rekening krijgen gebracht de zogenaamde kookgasklanten zijn en de klanten die voor 4 m³/h moeten betalen de huishoudens zijn die nooit meer zullen afnemen dan 7.500 m³ per jaar. Voor de wat langere termijn zou overwogen kunnen worden de meters daarop aan te passen of met behulp van de slimme meter de transportcapaciteit in rekening te brengen.

Decentrale opwekkers

Decentrale opwekkers (DCO) aangesloten op het laagspanningsnet zullen door de introductie van een capaciteitstarief ook geconfronteerd worden met financiële overgangseffecten. Zij voorzien zichzelf in hun stroombehoefte. Voor zover er tekorten zijn, doen zij een beroep op de openbare voorziening. Dus voor die enkele keer dat zij stroom moeten inkopen betalen zij een hoog bedrag als dit wordt uitgedrukt per kWh.

Een praktisch probleem komt er nog bij voorzover DCO minder dan 3000 kWh per jaar elektriciteit produceert. In artikel 31c lid 2 van de E-wet is geregeld dat voor afnemers die per jaar minder dan 3000 kWh duurzame elektriciteit produceren, de meterstand wordt bepaald door de verbruikte elektriciteit te verminderen met de opgewekte elektriciteit. Deze hoeveelheid is dan bepalend voor het in rekening brengen van zowel het leveringstarief als het transporttarief. Wanneer een capaciteitstarief wordt toegepast zou dus voor het transport niet meer gesaldeerd kunnen worden. Een oplossing hiervoor zou kunnen zijn om deze DCO-exploitanten een korting te geven op het capaciteitstarief.

Op het eerste gezicht lijkt de Regeling Uitgespaarde Netverliezen (RUN) ook een knelpunt te kunnen zijn. De daarin geregelde vergoeding voor DCO aangesloten op de spanningsniveaus lager dan 110 kV wordt echter pas uitgekeerd wanneer de DCO meer dan 150 MWh op het net heeft ingevoerd. DCO die in staat zijn om meer dan 150 MWh te produceren zijn aangesloten op middenspanning.

Conclusie

In deze studie is nader onderzoek gedaan naar de effecten van de introductie van een capaciteitstarief. Voor gas lijken de deze effecten zeer gering te zijn. Voor elektriciteit lijken de effecten voor de meeste afnemers eveneens wel mee te vallen.

Uit het nadere onderzoek naar de relatie tussen het elektriciteitsverbruik en het inkomen enerzijds en tussen het elektriciteitsverbruik en de gezinsgrootte anderzijds kan de conclusie getrokken worden dat naarmate het inkomen stijgt ook het elektriciteitsverbruik stijgt. Tevens is geconcludeerd dat het elektriciteitsverbruik sterk afhankelijk is van de gezinsgrootte. Alvorens het capaciteitstarief te kunnen invoeren dienen nog een aantal juridische en praktische problemen te worden opgelost.

Annex bij bijlage 2

Tabel: Energiebestedingen en -verbruik van huishoudens naar achtergrondkenmerken

Huishoudkenmerken	Perioden	Verbruikte hoeveelheden	
		Gas m ³	Elektriciteit kWh
1e 20%-groep (laagste)	1998	1 200	1 800
	1999	1 310	1 970
	2000	1 150	1 905
2e 20%-groep	1998	1 410	2 325
	1999	1 480	2 330
	2000	1 450	2 385
3e 20%-groep	1998	1 630	2 960
	1999	1 590	2 970
	2000	1 555	3 005
4e 20%-groep	1998	1 845	3 540
	1999	1 790	3 525
	2000	1 760	3 655
5e 20%-groep (hoogste)	1998	2 170	4 250
	1999	1 935	4 055
	2000	2 060	4 470
Arbeid	1998	1 655	3 295
	1999	1 610	3 235
	2000	1 630	3 425
Loon	1998	1 615	3 200
	1999	1 580	3 160
	2000	1 585	3 350
Uitkeringen	1998	1 650	2 405
	1999	1 650	2 485
	2000	1 525	2 450
AOW/pensioen	1998	1 730	2 410
	1999	1 725	2 495
	2000	1 660	2 460
Overige uitkeringen	1998	1 465	2 395
	1999	1 455	2 450
	2000	1 205	2 420

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek 2005

Federatie van Energiebedrijven in Nederland

Utrechtseweg 310
6812 AR Arnhem
Postbus 9042
6800 GD Arnhem
Telefoon 026 - 356 94 44
Fax 026 - 446 01 46
E-mail ened@energiened.nl
Internet www.energiened.nl